

การป้องกันการคุกคามป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

Prevention of Forest Encroachment by People Around Pangma-O Highland Development Project, Chiang Dao District, Chiang Mai Province

ธงชัย วงศ์อยู่ สายสกุล ฟองมูล* พหล ศักดิ์คะทนต์ และ พุฒิสรรค์ เครือคำ

Thongchai Wongyoo Saisakul Fongmul* Pahol Sakatat and Phutisan Kruekum

สาขาการสื่อสารและส่งเสริมการเกษตร ภาควิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

Division of Communication and Agricultural Extension, Department of Resource Development and Agricultural Extension, Faculty of Agricultural Production, Maejo University, San Sai, Chiang Mai 50290

* Corresponding Author: saisakul_tor@yahoo.com

(Received: 30 August 2022; Revised: 28 November 2022; Accepted: 24 February 2023)

Abstract

The objectives of this study were to investigate: 1) socio-economic attributes and knowledge about forest conservation at the level of forest encroachment prevention; 2) factors effecting the prevention of forest encroachment; and 3) guidelines for the preventing forest encroachment of people in the areas around highland development project live at Pang Ma-O Royal Project, Chiang Dao District, Chiang Mai Province. The sample group consisted of 203 household representatives living around the project area. A set of questionnaires was used for data collection and analyzed by using descriptive statistics and multiple regressions. Finding showed that more than one-half of the respondent (55.2%) were male, 48.51 years old on average, married and elementary school graduates. They had 3.22 household members engaged in farming with a mouthy income of 7,061.08 baht on average. They had their own land (12.09 rai per household on average) and most of them were members of the saving cooperative group. In 2020, they attended training on forest conservation and forest fire prevention one-twice and they had never directly contacted the forest officers. They perceived date/ information about environment through television most. They utilized the forest most in term of collecting forest product for consumption. They had a moderate level of knowledge about forest conservation (8.87 out of the total score of 15)

Regarding the prevention of forest encroachment, it was found at a high level ($\bar{x} = 3.61$) which the prevention from natural calamities was found most ($\bar{x} = 3.87$). As a whole the prevention of forest

encroachment had a relationship with 4 independent variables: gender, age, land holding and perception of new/information about environment with the statistical significance level at 0.05. Guidelines for preventing encroachment included the following: encroachment of knowledge and consciousness and awareness about the importance of the conservation of forest, forest resources, cheeks and wildlife; training on law related to forest and wildlife; promotion of network building for monitoring, surveillance, preventing and solving problems in areas that are at risk of being threatened; clearly issue rules/regulations and determine the boundaries of forest area where people utilize the forest; support farming under the agro-forestry and sufficiency economy. These can help people properly utilize and case the forest. Besides, forest officers and staff of the Royal Project can effectively prepare an operational plan on forest area management and determine agricultural area of people.

Keywords: Forest protection, forest encroachment prevention, forest utilization, highland development project live the Pang Ma-O Royal Project

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและความรู้การอนุรักษ์ป่าไม้ ระดับการป้องกันการคุกคามป่าไม้ ปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันการคุกคามป่าไม้ และแนวทางการป้องกันการคุกคามป่าไม้ ของประชาชนในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ จำนวน 203 ครัวเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความถี่ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนร้อยละ 55.2 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.51 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมีสถานภาพสมรส มีสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 3.2 คน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,061.08 บาท มีที่ดินเป็นของตนเอง เฉลี่ย 12.09 ไร่/ครัวเรือน ประชาชนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ ภายในปี พ.ศ. 2563 ประชาชนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้และการป้องกันไฟป่าปีละ 1-2 ครั้ง และไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้โดยตรง ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากโทรทัศน์มากที่สุด ประชาชนใช้ประโยชน์จากป่าไม้มากที่สุดในเรื่องการทำเก็บของป่าเพื่อบริโภค ประชาชนมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้อยู่ที่ 8.87 (จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน) อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการศึกษาการป้องกันการคุกคามป่าไม้ พบว่า มีระดับการป้องกันการคุกคามป่าไม้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) โดยมีการป้องกันการคุกคามป่าไม้จากภัยธรรมชาติมากที่สุด ($\bar{X} = 3.87$) การป้องกันการคุกคามป่าไม้ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ การถือครองที่ดิน และการรับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และนำผลการศึกษาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางในการป้องกันการคุกคามป่าไม้ คือ เสริมสร้างความรู้ จิตสำนึก และความตระหนัก เกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้และต้นน้ำลำธารทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า อบรมเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้และสัตว์ป่า ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในการติดตาม เผ่าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการถูกคุกคามป่าไม้ ออกกฎระเบียบข้อบังคับและกำหนดเขตพื้นที่ของพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ที่ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าไม้ได้ให้ชัดเจน สนับสนุนการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวนเกษตร ทั้งนี้แนวทางการป้องกันการคุกคามป่าไม้สามารถช่วยให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์จากป่าไม้และดูแลป่าไม้ได้อย่างเหมาะสม เจ้าหน้าที่ป่าไม้และเจ้าหน้าที่โครงการหลวงสามารถวางแผนดำเนินงานในการจัดการพื้นที่ป่าไม้และกำหนดพื้นที่การทำเกษตรของชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การป้องกันป่าไม้ การคุกคามป่าไม้ การใช้ประโยชน์จากป่าไม้ โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ

คำนำ

โดยพื้นฐานสังคมชนบทไทยชาวบ้านล้วนอาศัยพึ่งพาทรัพยากรป่าเพื่อปัจจัย 4 ซึ่งได้แก่ แหล่งอาหารที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่ม ที่มีความสำคัญต่อชีวิตมาเป็นเวลานาน นอกจากนี้ชาวบ้านยังได้พึ่งพาน้ำที่มีต้นธารจากป่าเพื่อการเกษตร อาศัยผลผลิตจากป่าเป็นรายได้เสริมนอกเหนือจากการทำเกษตรกรรม อีกทั้งป่ายังเป็นแหล่งที่มาของความเชื่อ ประเพณี ซึ่งเป็นรากฐานความสัมพันธ์ของชุมชน (สมหญิง, 2554) เมื่อคนเริ่มรู้จักการใช้ประโยชน์จากป่ามากขึ้น ทำให้มีการบุกรุกทำลายป่าเพื่อหาประโยชน์จากป่าเพื่อการดำรงชีวิต การแผ้วถางป่าไม้เพื่อเปลี่ยนเป็นพื้นที่ทำกิน หรืออาจเกิดจากไฟป่าทำให้จำนวนป่าไม้ลดลงและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงเป็นอย่างมาก ปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2561-2562 จำนวน 102,484,072.71 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 31.68 ของประเทศ ซึ่งลดลงจากปี พ.ศ. 2560-2561 จำนวน 4,229.48 ไร่ (มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร, 2563) จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ป่าของประเทศไทยอยู่ในขั้นวิกฤตสูญเสียพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่อง ภาครัฐได้ให้ความสำคัญในการป้องกันและการทำลายป่า จากข้อมูลสถานการณ์ป่าไม้ประเทศไทย มูลนิธิสืบ นาคะเสถียร ป่าไม้มีแนวโน้มที่จะลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการคุกคามป่าไม้จากฝีมือมนุษย์และไม่ใช่มือมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การตัดไม้เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ การขยายพื้นที่ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ป่า ไฟไหม้ป่า การสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำ การสร้างเสาไฟฟ้า เสาสัญญาณโทรศัพท์ในพื้นที่ป่าไม้ เป็นต้น หากไม่ได้รับการปรับปรุง แก้ไขปัญหา และฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ประมาณ 13,834,594.19 ไร่ ในปี พ.ศ. 2560 จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ป่าไม้ 9,669,932.13 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 69.90 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด และในปี พ.ศ. 2562 จังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่ป่าไม้เหลือเพียงร้อยละ 69.59 ซึ่งการลดลงของพื้นที่ป่าเกิดได้จากหลายสาเหตุ ทั้งจากการใช้ประโยชน์ที่ดิน การตัดไม้เพื่อการค้า รวมทั้งนโยบายของรัฐที่เน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การให้สัมปทานการทำไม้และการก่อสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานต่าง ๆ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่, 2562) ซึ่งการคุกคามป่ามีหลายประเด็น ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และจากธรรมชาติ เช่น การตัดไม้เพื่อแปรรูป

การเกิดไฟป่า การบุกรุกแผ้วถางป่า และการเก็บหาของป่าต่าง ๆ เป็นต้น (พหล, 2558)

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ มีพื้นที่ดำเนินงานจำนวน 6 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่บ้านแม่ซ้าย หมู่บ้านบ้านปางมะโอ หมู่บ้านแม่เมะ หมู่บ้านปางก๊ิด หมู่บ้านปางห้วยตาด และหมู่บ้านปางเวียงดง ประชากรในพื้นที่มี 2 ชนเผ่า คือ ไทยพื้นราบ และลาหู่ มีจำนวน 411 ครัวเรือน จำนวนประชากร 1,363 คน ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพหลักคือ การทำสวนเมือง กาแฟ และชา โดยโครงการหลวงได้มีการส่งเสริมให้ชุมชนใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างถูกต้อง และประกอบอาชีพโดยวิธีการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์พื้นที่พืชรักษาธรรมชาติ ทำการปรับเปลี่ยนการปลูกพืชให้เหมาะสม พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กสำหรับการเกษตร และการอุปโภคบริโภค จัดทำแนวกันไฟ แต่ยังคงพบปัญหาว่ามีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้จากชาวบ้านเองและบุคคลภายนอก เช่น หาของป่ามาบริโภคและจำหน่ายจนป่าเกิดความเสียหายหรือพื้นที่ตัวได้ชำ แผลถางป่าเพื่อการเกษตรกรรม หากไม่ไปทำพินและเผาถ่าน และตัดไม้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย (โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ, 2562)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของแก้ไขและป้องกันการคุกคามป่าไม้ โดยใช้พื้นที่รอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกรณีศึกษาในการหาแนวทางในการป้องกันการคุกคามป่าไม้ และแก้ไขปัญหาลดลงของพื้นที่ป่าไม้ของหมู่บ้านที่อยู่รอบพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ นำไปสู่การอยู่ร่วมกันของมนุษย์และป่าไม้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้ยังเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางและการวางแผนส่งเสริมและพัฒนาป่าไม้ ตลอดจนพัฒนาการเกษตรกรรมร่วมกับป่าไม้อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2563 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่โดยรอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ แบ่งเป็น 2 เขตตำบล คือ เขตตำบลแม่ทะ อำเภอเชียงดาว

ได้แก่ บ้านปางมะโอ บ้านแม่ซ้าย บ้านแม่เมะ และเขตตำบลอินทขิล อำเภอแม่แตง ได้แก่ บ้านปางกีด บ้านปางห้วยตาด และบ้านปางเวียงดั่ง (Figure 1) ซึ่งมีพื้นที่ที่มีป่าไม้ติดต่อกัน จำนวนประชากรทั้งหมด 411 ครัวเรือน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้วิธีคำนวณเพื่อหาขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมด 411 ครัวเรือน จากสูตร Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ และมีความคลาดเคลื่อน 5 เปอร์เซนต์ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 203 ครัวเรือน ใช้การสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับสลากบ้านเลขที่แต่ละหมู่บ้าน โดยหน่วยวิเคราะห์เป็นระดับครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended questions) และปลายเปิด (Open-ended questions) ประกอบด้วยดังนี้

1. แบบสอบถามลักษณะส่วนบุคคล เป็นการเก็บรวบรวมรายละเอียดของตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของประชาชนในพื้นที่โดยรอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด มีรายละเอียดดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส

ลักษณะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ รายได้ของครัวเรือน และการถือครองที่ดิน

ลักษณะทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน การได้รับการฝึกอบรม การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม และการได้รับประโยชน์จากป่าไม้

2. แบบทดสอบความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยลักษณะข้อคำถามเป็นแบบปรนัย คือ เลือกคำตอบถูก/ผิด จำนวน 15 ข้อ (15 คะแนน)

3. แบบสอบถามการป้องกันคุกคามพื้นที่ป่าไม้ ได้แก่ การป้องกันการคุกคามโดยใช้กฎระเบียบในชุมชน จากภัยธรรมชาติ จากอุตสาหกรรม ผู้มีอิทธิพลและนายทุน และจากชาวบ้าน วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามพื้นที่ป่าไม้ โดยแสดงถึงระดับการป้องกันของประชาชนในการป้องกันคุกคามป่าไม้ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนระดับการป้องกันของประชาชน ตามความคิดของ Likert's scale ซึ่งมีจำนวน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

Figure 1 A map showing the responsible area of the highland development project lives the Pang Ma-O Royal Project, Chiang Dao District, Chiang Mai Province

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่โดยรอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้สถิติพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความถี่

2. การวิเคราะห์เกี่ยวกับความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้โดยใช้คะแนนทั้งหมดมาหาค่าเฉลี่ย แล้วใช้ค่าเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแปลความโดยเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายว่าดังนี้ (เสรี, 2537)

ช่วงคะแนนระหว่าง 0-4	หมายถึง
ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้น้อย	
ช่วงคะแนนระหว่าง 5-9	หมายถึง
ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้ปานกลาง	
ช่วงคะแนนระหว่าง 10-15	หมายถึง
ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้มาก	

โดยเป็นคำตอบที่ถูกต้อง จะได้รับคะแนน 1 คะแนนต่อ 1 ข้อคำถาม และถ้าเป็นคำตอบที่ผิด จะได้รับคะแนน 0 คะแนน

3. การวิเคราะห์เกี่ยวกับการป้องกันคุกคามป่าไม้ ได้แก่ การป้องกันการคุกคามโดยใช้กฎระเบียบของชุมชน การป้องกันการคุกคามจากภัยธรรมชาติ การป้องกันการคุกคามจากอุตสาหกรรม และการป้องกันการคุกคามจากชาวบ้าน วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามพื้นที่ป่าไม้ โดยแสดงถึงระดับการป้องกันของประชาชนในการป้องกันคุกคามป่าไม้ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนระดับการป้องกันของประชาชนตามความคิดของ Likert's scale ซึ่งมีจำนวน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสูงสุดต่ำสุด สำหรับการแปลผลได้นำคะแนนค่าเฉลี่ยของการป้องกันการคุกคามป่าไม้มาเทียบกับเกณฑ์โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลในการอธิบายเป็นรายประเด็น ได้ใช้เกณฑ์ประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ (ณรงค์, 2561)

ช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50	หมายถึง
ผู้ให้ข้อมูลมีระดับการป้องกันน้อยที่สุด	
ช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50	หมายถึง
ผู้ให้ข้อมูลมีระดับการป้องกันน้อย	
ช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50	หมายถึง
ผู้ให้ข้อมูลมีระดับการป้องกันปานกลาง	

ช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับการป้องกันมาก

ช่วงคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลมีระดับการป้องกันมากที่สุด

4. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และความรู้การอนุรักษ์ป่าไม้ กับตัวแปรตามคือ การป้องกันการคุกคามของประชาชนในพื้นที่ป่าไม้ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและข้อเสนอแนะการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยจะนำผลการศึกษาจากแบบสอบถาม มาสรุปแล้วนำเสนอและวิเคราะห์โดยยึดกรอบแนวคิดทฤษฎีหรือประเด็นที่กำหนดไว้ เพื่อนำไปสู่การอธิบายสรุปผลตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชน

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48.51 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรส ประชาชนมีสมาชิกเฉลี่ย 3.22 คน/ครัวเรือน ประกอบอาชีพเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7,061.08 บาท มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง โดยมีจำนวนพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 12.09 ไร่

จากการศึกษาลักษณะทางสังคมพบว่า ประชาชนเป็นสมาชิกในกลุ่มของชุมชนคนละ 1.6158 กลุ่ม เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์มากที่สุด ภายในระยะเวลา 1 ปี (ปี พ.ศ. 2563) ประชาชนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ เข้าอบรมปีละ 2.0985 ครั้ง ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องของการอนุรักษ์ป่าไม้และการปลูกป่าและการป้องกันไฟป่า ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ป่าไม้ปีละ 0.23 ครั้ง ได้รับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมปีละ 31.5764 ครั้ง ประชาชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ปีละ 2.8670 ครั้ง และประชาชนมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้อยู่ที่ 8.8768 อยู่ในระดับปานกลาง (Table 1)

Table 1 Results of personal, economic, social, and knowledge of forest conservation by people living around Pangma-O Highland Development project, Chiang Dao District, Chiang Mai province (n = 203)

Variable	\bar{X}	SD
Gender (1 = male 0 = female)	.552	.499
Age (years)	48.51	12.269
Education Level (1 = Primary Education 0 = other)	.1675	.37433
Social status (1 = married 0 = other)	.606	.43192
Number of household members (household)	3.22	1.352
occupation (1 = farmer 0 = other)	.5025	.50123
Monthly Income (bath)	7061.08	6564.879
Number of land holdings (rai)	12.1847	8.27477
Membership in a community group (group)	1.6158	1.09008
Forestry Training (time)	2.0985	2.00745
Environmental Awareness (time)	31.5764	24.70074
Contact with forest officials (time)	.23	.923
utilized the forest การได้รับประโยชน์จากป่าไม้ (time)	2.867	1.51136
knowledge about forest conservation (score)	8.8768	1.82925

การป้องกันการคุกคามป่าไม้ของประชาชน

ผลการศึกษา ระดับการป้องกันการคุกคามป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ประชาชนมีการป้องกันการคุกคามป่าไม้โดยใช้กฎระเบียบในชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) โดยประชาชนมีส่วนช่วยในการกำหนดพื้นที่การใช้ประโยชน์จากป่าไม้ของชุมชน เพื่อป้องกันไม่ให้นายทุนหรือเอกชนบุกรุกพื้นที่ป่าไม้มากที่สุด การป้องกันการคุกคามจากภัยธรรมชาติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) โดยประชาชนมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารมากที่สุด การป้องกันการคุกคามจากอุตสาหกรรมผู้มีอิทธิพลและนายทุนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) โดยประชาชนมีส่วนช่วยในการเฝ้าระวังการลักลอบตัดไม้จากผู้มีอิทธิพลและนายทุนมากที่สุด การป้องกันการคุกคามจากชาวบ้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.5$) โดยประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม

หรือเข้าอบรมการสร้างความรู้ จิตสำนึก และความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญของป่าไม้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องความสำคัญและประโยชน์ของป่าไม้ ให้เกิดความรักและหวงแหนป่าไม้ของชุมชนมากที่สุด ในภาพรวมพบว่า ประชาชนมีระดับการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) สอดคล้องกับ พหล (2558) ที่กล่าวไว้ว่า การคุกคามป่าชุมชนในหมู่บ้านทุ่งยวนนั้น ประชาชนในพื้นที่มีการคุกคามป่าในระดับปานกลาง หมายถึงเขตป่าชุมชนทุ่งยวนยังมีความสมดุลทางธรรมชาติ เป็นไปอย่างปกติ แต่ก็ยังมีพื้นที่ที่ถูกคุกคามป่าในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การตัดไม้ การเผาป่า การถางป่า และการหาของป่า การอนุรักษ์และฟื้นฟูอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้คนยังขาดความกระตือรือร้นในการอนุรักษ์ป่าปล่อยให้ป่าฟื้นฟูขึ้นมาเองซึ่งใช้เวลานาน ดังนั้นในปัจจุบันยังไม่เกิดความเสียหายของป่าที่เห็นได้ชัดเจน แต่อาจส่งผลกระทบในอนาคตอย่างแน่นอน (Table 2)

Table 2 levels of prevention of forest threats by people living around Pangma-O Highland Development project, Chiang Dao District, Chiang Mai province (n = 203)

Prevention of forest threats	\bar{X}	SD	Levels of prevention of forest threats
Prevention of forest threats by using community rules	3.59	.8521	high
Prevention of forest threats by Natural disaster	3.87	.056	high
Prevention of forest threats by Industry, influential and capitalist	3.48	.939	moderate
Prevention of forest threats by Villagers	3.5	.936	moderate
Total	3.61	.945	high

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชนกับการป้องกันการคุกคามป่าไม้โดยรวม

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชนกับการป้องกันการคุกคามป่าไม้โดยรวม โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจำนวน 14 ตัวแปร กับตัวแปรตาม จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบคัดเลือกเข้าทั้งหมด (Enter method) ปรากฏว่าได้ค่า $F = 5.242$ และแสดงให้เห็นว่ามีตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ อายุ การถือครองที่ดิน และการรับข่าวสารข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ โดยพบว่าค่า R^2 เท่ากับ 0.281 หมายความว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัวแปรสามารถร่วมกันอธิบายความสัมพันธ์กับตัวแปรตามได้ร้อยละ 28.1 ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้ (Table 3)

1. เพศ (Gender) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=.017) ถ้าหากประชาชนในพื้นที่มีผู้ชายเพิ่มขึ้น มีโอกาสที่ประชาชนจะมีการป้องกันการคุกคามป่าไม้เพิ่มขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย ซึ่งผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกันทั้งในด้านการเรียนรู้ อารมณ์ บุคลิกภาพ และบทบาททางสังคม และผู้ชายมักมีบทบาทเป็นผู้นำของครอบครัว ทำให้มีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชนมากกว่าผู้หญิงที่มีหน้าที่ทำงานภายในบ้าน สอดคล้องกับ ศิริพร (2559) ที่กล่าวไว้ว่า

เพศชายเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์ป่าไม้ในทุกด้าน เห็นได้ว่าเพศชายมีบทบาทมากกว่าเพศหญิง นั้นอาจจะเป็นเพราะเพศชายเป็นหัวหน้าครอบครัวและมีภาวะเป็นผู้นำกล้าตัดสินใจ มีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมหรือปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่บ่อยครั้ง และด้วยข้อจำกัดบางอย่างก็ทำให้เพศหญิงไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรม เช่น การเดินออกลาดตระเวนป่า หรือกิจกรรมที่ต้องใช้กำลัง เป็นต้น

2. อายุ (Age) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=.006) หากประชาชนมีอายุน้อยลง มีโอกาสที่ประชาชนจะมีการป้องกันการป้องกันการคุกคามป่าไม้เพิ่มขึ้น ประชาชนที่อายุน้อยมีการป้องกันการคุกคามป่าไม้มากกว่าประชาชนที่มีอายุมาก เนื่องจากเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจกับการอนุรักษ์ป่าไม้มากขึ้น ทำให้เข้าใจสถานการณ์ ความสำคัญ ปัญหาและผลกระทบของป่าไม้ที่ถูกทำลาย แต่ ศิริพร (2559) กล่าวว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีวุฒิภาวะในการคิดไตร่ตรองและมีประสบการณ์มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย โดยบุคคลเหล่านั้นเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงไปของสภาพพื้นที่ทำให้เกิดความตระหนัก และนำไปสู่ความตั้งใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

3. การถือครองที่ดิน (Land ownership) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=.000) หากประชาชนถือครองที่ดินน้อยลง มีโอกาสที่ประชาชนจะมีการป้องกันการป้องกันการคุกคามป่าไม้เพิ่มขึ้น ประชาชนที่มีพื้นที่ในการครอบครองน้อยมีโอกาที่จะป้องกันการคุกคามป่าไม้น้อย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่จะมีที่ดินติดกับป่าไม้ ทำให้ประชาชน

มีความรู้สึกว่าคุณเป็นเจ้าของพื้นที่ป่าตรงนั้นด้วย สอดคล้องกับ นภวรรณ (2562) ประชาชนที่มีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์เป็นของตนเองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในเชิงพื้นที่ค่อนข้างใกล้ชิดระหว่างชุมชนกับทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งน่าจะเป็นผลดีต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ในพื้นที่

4. การรับข่าวสารข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม (Receiving environmental news) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=.001) หากประชาชนมีการรับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมลดลง มีโอกาสที่ประชาชนจะมีการป้องกันการป้องกันการคุกคามป่าไม้เพิ่มขึ้น การรับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมน้อย

มีผลให้การป้องกันการคุกคามป่าไม้ที่น้อยลงด้วยเช่นกัน อาจเนื่องมาจากสื่อในการให้ข่าวสารข้อมูลมีมากมาย แต่ความน่าสนใจมีน้อย เห็นได้จากสื่อมีมากมายหลายรูปแบบแต่ประชาชนได้รับข่าวสารข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมจากโทรทัศน์มากที่สุดเพียงสื่อเดียว สอดคล้องกับ พหล (2558) ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมทางด้านโทรทัศน์มากที่สุดเนื่องจากโทรทัศน์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมมากที่สุดและมีทุกครัวเรือน ประกอบกับในปัจจุบันรัฐบาลมีความตระหนักถึงการอนุรักษ์ป่าไม้ ทำให้มีการผลิตรายการเกี่ยวกับป่าไม้นำเสนอสื่อทางโทรทัศน์ วิชชุอย่างสม่ำเสมอ

Table 3 multiple regression analysis of personal, economic, social and complementary factors with prevention of forest threats (n = 203)

Independent variable	b	t	sig	
Gender	.232	2.407	.017*	
Age	-.013	-2.795	.006*	
Land ownership	-.021	-3.551	.000*	
Receiving environmental news	-.007	-3.433	.001*	
R ² = .281 (28.1%)		SEE = .61022	F = 5.242	Sig.F = .000

Remarks: * Significant at 0.05 and lower that

แนวทางการป้องกันการคุกคามป่าไม้

ผลการศึกษาการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนมีการป้องกันการคุกคามป่าไม้จากภัยธรรมชาติมากที่สุด (\bar{X} = 3.87) และการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในภาพรวมพบว่า ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญต่อการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.61) ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และความรู้การอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชนกับและการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในภาพรวมพบว่า เพศ อายุ การถือครองที่ดิน และการรับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม มีผลต่อการป้องกันการคุกคามป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และประชาชนมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้

เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้อยู่ที่ 8.89 อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงได้ประมวลผลการศึกษาเพื่อนำมากำหนดแนวทางการป้องกันการคุกคามป่าไม้ ดังต่อไปนี้

1. เสริมสร้างความรู้ จิตสำนึก และความตระหนักเกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้และต้นน้ำลำธารทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันไฟป่า การอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าต้นน้ำ การคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชท้องถิ่น การอบรมเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้และสัตว์ป่า เป็นต้น ซึ่งควรจัดในทุก ๆ ปี ปีละ 1-2 ครั้ง เพื่อเป็นการย้ำเตือนกับประชาชนถึงความสำคัญของป่าไม้และผลกระทบหากพื้นที่ป่าถูกทำลายลงไป ให้คำแนะนำในการดูแลและฟื้นฟูป่าไม้ควบคู่ไปกับการดำรงชีวิตกับป่าไม้

2. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในการปกป้อง คุ้มครอง และฟื้นฟูป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร พรรณพืช และสัตว์ป่า โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อมีกลุ่มงานเฉพาะ

ในการจัดการดูแลป่าไม้ของชุมชนโดยตรง เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลข่าวสารและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานไปสู่คนในชุมชน และเพื่อการจัดของงบประมาณสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และจัดซื้ออุปกรณ์เกี่ยวกับการดูแลป่าไม้

3. ติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการถูกคุกคามป่าไม้ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ องค์กรส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน ในการช่วยกันสอดส่องดูแลภัยคุกคามที่จะเกิดขึ้น เช่น การแบ่งเขตในการรับผิดชอบดูแลและเฝ้ายามในการป้องกันการบุกรุกเข้าไปตัดไม้ และเฝ้าระวังไฟป่าในช่วงหน้าแล้งของทุก ๆ ปี จัดหน่วยลาดตระเวนเพื่อสำรวจตรวจตราการบุกรุกพื้นที่ป่า และการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่มากเกินไป เป็นต้น

4. ออกกฎระเบียบข้อบังคับและกำหนดเขตพื้นที่ของพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ที่ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าไม้ให้ชัดเจน เพื่อควบคุมและป้องกันการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่มากเกินไป เพื่อป้องกันการรุกรานเข้าไปในเขตพื้นที่ป่าสงวนและพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เพื่อให้ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าไม้ได้อย่างปลอดภัย ป่าไม้และแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าไม่ถูกทำลาย

5. สนับสนุนการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ หรือเกษตรผสมผสาน โดยพื้นฐานของชุมชนประชาชนชนส่วนใหญ่จะทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก โดยพึ่งพาอาศัยพื้นที่ป่าไม้ในการทำและอยู่ร่วมกับป่าไม้อย่างยาวนาน ซึ่งหากไม่มีการเข้าไปให้คำแนะนำ ให้ความรู้ และควบคุมวิธีการทำการเกษตรกับประชาชน จะส่งผลให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าและขยายพื้นที่การทำเกษตรไปเรื่อย ๆ

6. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแล พื้นฟู และอนุรักษ์ป่าไม้ ภายในชุมชนและชุมชนโดยรอบ หรือหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น กิจกรรมปลูกป่าทดแทน การสร้างฝายชะลอน้ำ การทำแนวป้องกันไฟป่า การบวชป่า เป็นต้น ซึ่งเป็นการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแล พื้นฟูและอนุรักษ์ป่าไม้ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และหวงแหนในป่าไม้ของชุมชน

ทั้งนี้ แนวทางการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สามารถช่วยให้ประชาชน

ได้ใช้ประโยชน์จากป่าไม้และดูแลป่าไม้อย่างเหมาะสม เจ้าหน้าที่ป่าไม้และเจ้าหน้าที่โครงการหลวงสามารถวางแผนดำเนินงานในการจัดการพื้นที่ป่าไม้และกำหนดพื้นที่การทำเกษตรของชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนมีการป้องกันการคุกคามป่าไม้จากภัยธรรมชาติมากที่สุด ($\bar{X} = 3.87$) และการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในภาพรวมพบว่า ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญต่อการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$)

2. ผลวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และความรู้การอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชนกับการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในภาพรวม พบว่า เพศ อายุ การถือครองที่ดิน และการรับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม มีผลต่อการป้องกันการคุกคามป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่รอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. แนวทางการป้องกันการคุกคามป่าไม้คือ เสริมสร้างความรู้ จิตสำนึก และความตระหนัก เกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้และต้นน้ำลำธาร ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า อบรมเรื่องกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้และสัตว์ป่า ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในการติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการถูกคุกคามป่าไม้ ออกกฎระเบียบข้อบังคับและกำหนดเขตพื้นที่ของพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ที่ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าไม้ได้ให้ชัดเจน สนับสนุนการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวนเกษตร

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. แม้ว่าประชาชนจะมีการป้องกันการคุกคามป่าไม้โดยรวมอยู่ในระดับที่มาก แต่ในด้านต่าง ๆ ยังมีการป้องกันการคุกคามป่าไม้ในระดับที่น้อยอยู่คือ การป้องกันการคุกคามป่าไม้จากอุตสาหกรรม นายทุนและผู้มีอิทธิพล และการป้องกันการคุกคามป่าไม้จากชาวบ้าน ดังนั้น การที่ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ป่าไม้ เช่น การฝึกอบรม การประชุม การที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้เข้าไปพบปะ

ประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งทำให้ประชาชนทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าไม้ ความรู้และความสำคัญของป่าไม้ และกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ ก่อให้เกิดการกระตุ้นให้ประชาชนรักและหวงแหนในทรัพยากรป่าไม้มากยิ่งขึ้น และสร้างเครือข่ายหรือกลุ่มงานเฉพาะเกี่ยวกับการปกป้องอนุรักษ์ และฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ รวมไปถึงคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์ไม้ในชุมชน เพื่อสร้างฐานอำนาจในการดูแลป่าไม้ และการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหากเกิดเหตุการณ์คุกคามป่าไม้หรือขอความช่วยเหลือในงานเกี่ยวกับป่าไม้โดยตรง

2. จากการศึกษาความสัมพันธ์ พบว่า เพศ อายุ การถือครองที่ดิน และการรับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการป้องกันการคุกคามป่าไม้โดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าไม้ กฎหมาย และนโยบายเกี่ยวกับป่าไม้ และการสร้างกลุ่มอนุรักษ์ป่าไม้และการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันการคุกคามป่าไม้

3. ผลการทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ พบว่า ประชาชนมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้อยู่ที่ 8.89 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 2 คะแนน และได้คะแนนสูงที่สุดอยู่ที่ 14 คะแนน บ่งบอกถึงว่า ยังมีประชาชนอีกหลายคนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ โดยเฉพาะเรื่องของความรู้ด้านกฎหมายป่าไม้ที่ประชาชนทำคะแนนได้น้อยที่สุด ดังนั้น เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ รวมไปถึงศึกษาอาจารย์และนักศึกษา ควรเข้ามาให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับข้อกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัป่าไม้ให้กับประชาชน โดยการจัดอบรม จัดทำสื่อประชาชนสัมพันธ์ เช่น การสร้างเพจหรือกลุ่มเพื่อให้ประชาชนเข้ามาติดตาม ให้ความรู้ ร่วมกิจกรรม และแจกของรางวัลให้กับผู้ติดตาม การทำคลิปวิดีโอสั้น เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การป้องกันการคุกคามป่าไม้ของประชาชนพื้นที่โดยรอบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จากคำปรึกษา การถ่ายทอด

ความรู้ และประสบการณ์จากประธานและกรรมการที่ปรึกษา และการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ รวมถึงบุคลากรของภาควิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่และอาจารย์ในการดำเนินการสอบ และกำลังใจในทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบคุณ นายณัฐพงษ์ สีคำสุข และครอบครัว ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ในการทำวิจัย เป็นผู้นำทางในการเดินทางเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยภายในพื้นที่ และที่สำคัญได้ให้ที่พักกับผู้วิจัยในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ขอขอบคุณผู้ใหญ่ เจ้าหน้าที่โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ และชาวบ้านในหมู่บ้านปางมะโอ หมู่บ้านแม่แฉะ หมู่บ้านแม่ซ้าย หมู่บ้านปางก๊ิด หมู่บ้านห้วยตาด และหมู่บ้านปางเวียงดั่ง ที่เสียสละเวลาได้ให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้วิจัยจนทำให้เก็บข้อมูลแบบสอบถามเพื่อทำวิทยานิพนธ์ อีกทั้งยังให้การต้อนรับอย่างไม่ตรีจิด ขอขอบคุณ นางสาวไอรดา ภัคอภิสิทธิ์ และนางสาวธนารักษ์ พันธุ์ก่า ที่ได้ช่วยผู้วิจัยในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสอบถามงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัยเองที่ทำให้กำลังใจ และการสนับสนุนทุกอย่างในการทำวิจัยตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงปางมะโอ. 2562. ประวัติความเป็นมา. แหล่งข้อมูล <https://web2012.hrdi.or.th/xtrp/basicinfo/physical/318> (22 ธันวาคม 2562).

ณรงค์ เป็งเส้า. 2561. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร, คณะผลิตกรรมการเกษตร, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

นภวรรณ ฐานะกาญจน์พงษ์เขียว. 2562. การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับท้องถิ่น: กรณีศึกษา อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารวนศาสตร์ 38(1): 112-121.

พหล ศักดิ์คะทัศน์. 2558. การคุกคามป่าชุมชนจากมนุษย์และแนวทางการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนอย่างยั่งยืน บ้านทุ่งยาว อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประจำปี 2558. มหาวิทยาลัยแม่โจ้, จังหวัดเชียงใหม่.

ศิริพร ชูประสูตร. 2559. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ กรณีศึกษา: เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมหญิง สุนทรวงษ์. 2554. ป่าชุมชนกับสังคมไทย. แหล่งข้อมูล <https://archive.recoftc.org/country/thailand/basic-page/> (19 มีนาคม 2565).

เสรี ลาขโรจน์. 2537. การวัดและการประเมินผลการเรียนในโรงเรียนในการบริหารและจัดการการวัดและการประเมินผลการศึกษา หน่วยที่ 3. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

Taro Yamane. 1973. Statistics: an introductory analysis. 3rd Edition. Harper & Row, New York.